

Nová cvičebnica konzekutívneho a simultánneho tlmočenia
VIERIKOVÁ, Lucia: *Tlmočenie – cvičebnica konzekutívneho a simultánneho tlmočenia*. Nitra: Filozofická fakulta UKF v Nitre 2024. ISBN 978-80-558-2133-7.

Andrea Spišiaková

Katedra rusistiky, Filozofická fakulta, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
andrea.spisiakova@ucm.sk

Preklad a tlmočenie boli vždy dôležitým aspektom fungovania sveta. V dnešnom globalizovanom svete však zohrávajú obzvlášť podstatnú úlohu. Umožňujú komunikáciu, ktorá prekonáva hranice, budujú most medzi rôznymi jazykovými a kultúrnymi pozadiami. Vytvárajú priestor pre efektívnu spoluprácu, porozumenie a kultúrne obohatenie. Sú nenahraditeľnou súčasťou komunikácie v medzinárodných vzťahoch, obchode, migračných procesoch, budovaní internacionalizovanej spoločnosti.

Súčasná spoločenská situácia na Slovensku si ešte viac ako predtým vyžaduje prípravu kvalifikovaných prekladateľov a tlmočníkov vo vysokoškolskom prostredí. Neustále sa meniace podmienky na pracovnom trhu, ale aj skladba a profil študentov tlmočenia predstavujú určité výzvy pre pedagóga, ale aj študenta, ktoré musia byť zohľadnené v didaktických pomôckach a odbornej literatúre.

V rusko-slovenskej (a slovensko-ruskej) jazykovej kombinácii je dostupných niekoľko hodnotných učebníc tlmočenia. Spomenieme len niektoré, napr. *Konzekutívne tlmočenie* (Vieriková – Pulčár, 2019), *Cvičebnica z konzekutívneho a simultánneho tlmočenia* (Gajarský – Grigorjanová, 2016), *Konzekutívne tlmočenie 1 (pre ruštinárov)* (Opalková, 2013), *Konzekutívne tlmočenie 3. Sprievodcovstvo (pre ruštinárov)* (Opalková, 2013), *Komunitné tlmočenie. Cvičebnica* (Opalková, 2013) a iné.

Táto ponuka učebníc tlmočenia sa na Slovensku obohatila o ďalší cenný a podnetný titul – publikáciu s názvom *Tlmočenie. Cvičebnica konzekutívneho a simultánneho tlmočenia* od autorky Lucie Vierikovej, ktorá pracuje ako odborná asistentka na Katedre rusistiky Filozofickej fakulty UKF v Nitre. Vo svojej pedagogickej činnosti sa venuje predovšetkým tlmočeniu a prekladu odborných a umeleckých textov. Je spoluautorkou už spomínanej učebnice s názvom *Konzekutívne tlmočenie*, ktorá sa aktívne využíva na rusistických katedrách pri výučbe tohto druhu tlmočenia.

Recenzovaná cvičebnica je primárne určená študentom druhého ročníka magisterského štúdia v študijných programoch *ruský jazyk v obchodnej a interkultúrnej komunikácii a prekladateľstvo a tlmočenie: ruský jazyk a kultúra*. Domnievame sa však, že bude vynikajúcou pomôckou pre pedagógov a študentov ostatných rusistických odborov na Slovensku vďaka komplexnosti a prepracovanej metodológii. Existujúce učebnice táto publikácia dopĺňa o aktuálne a autentické texty, podklady pre vytváranie glosárov a širokú ponuku cvičení.

Cvičebnica je inšpiratívnym zdrojom na precvičovanie rozličných druhov tlmočenia: konzekutívneho tlmočenia bez zápisu a so zápisom, simultánneho tlmočenia, simultánneho tlmočenia s textom, ale aj referujúceho tlmočenia či tlmočenia z listu. Obsahuje 10 kapitol s cvičeniami a textami v ruskom a slovenskom jazyku. Dôsledne sa dodržiava osvedčený monotematický prístup. To znamená, že jedna lekcija obsahuje texty venované prevažne jednej téme, čo umožňuje dostatočné oboznámenie študentov s terminológiou. Texty sú autentické a aj pomerne náročné. Precvičovanie ich tlmočenia poslucháčom nepochybne poskytne solídnu bázu pre ich následnú tlmočnickú prax. Tematické zameranie textov je v súlade s koncipovanou

tematickou orientáciou Katedry rusistiky UKF v Nitre. Sú v nej teda zaradené témy ako napríklad sviatky, architektúra, múzejníctvo, náboženstvo, ale aj aktuálne témy ako ľudské práva a ekológia. Pre celkovú obsažnosť lekcí je možné (a aj odporúčané) jednotlivé lekcie rozdeliť na viacero vyučovacích hodín.

Hodnotnou súčasťou cvičebnice je komplexný súhrn najrôznejších tlmočnických cvičení, ktoré sú uvedené na začiatku každej lekcie. Autorka však odporúča ich zaradenie aj v neskoršej časti seminára s cieľom odbúrať stres pred tlmočením alebo po tlmočení. Keďže tlmočenie je komplexnou činnosťou, príprava naň v podobe tlmočnických cvičení musí byť pestrá a všestranná. Cvičebnica z tohto pohľadu spĺňa tento aspekt. V krátkosti by sme chceli predstaviť rôznorodosť a účel cvičení, ktoré ponúka.

Cvičenie *Jazykolamy* poslúži na precvičovanie artikulácie. Operatívnu pamäť poslucháča rozvíjajú cvičenia ako *Shadowing* a *Mnemotechnika. Snežnyj kom*. Tieto cvičenia by mali tvoriť základ každého tlmočnického výcviku, keďže pamäť je nevyhnutným predpokladom umenia tlmočenia. Cvičenie typu *Mnemotechnika. Prepínanie jazykov* trénuje schopnosť poslucháča zapamätávať si logicky nesúvislý rad informácií a automatizáciu ich prevodu do opačného jazyka. Pohotovosť poslucháča rozvíja cvičenie *Slovná reťaz*. Ak hovoríme o naozaj komplexných tlmočnických cvičeniach, nemôžu v cvičebnici chýbať cvičenia typu *Štiepenie pozornosti*, ktoré trénujú schopnosť rozštiepenia pozornosti budúceho tlmočníka medzi viacero činností (napr. čítanie a počúvanie alebo počúvanie a hovorenie). Počutá informácia sa osvojuje prostredníctvom cvičenia *Rozvíjanie viet*, pri ktorom študenti najprv evidujú základnú štruktúru vety a následne jej rozvíjajúce sa časti. Cvičenie nazývané *Echotechnika*, teda rozprávanie zároveň s rečníkom, efektívne pripravuje študentov na simultánne tlmočenie. Cvičenie *Frazeologizmy a kliše* je zamerané na preklad rôznych frazeologizmov, prísloví a porekadíel, ktoré sú tvrdým orieškom pre začínajúceho, ale aj skúseného prekladateľa a tlmočníka. Tým sa však výpočet cvičení ani zďaleka nekončí. Poslucháči si vďaka vypracovaným cvičeniam precvičia aj stratégiu komprimácie textu, anticipácie, kondenzácie a generalizácie informácie.

Nevyhnutnou súčasťou cvičebnice sú aj nahrávky textov na CD nosiči, na príprave ktorých participovali študenti bakalárskeho a magisterskeho stupňa štúdia študijného programu *ruský jazyk v obchodnej a interkultúrnej komunikácii*, ktorí sú nositeľmi slovenského, ruského a ukrajinského jazyka. Prednosťou nahrávok je aj skutočnosť, že rôzne texty v rámci jedného jazyka sú nahrané niekoľkými hovoriacimi, čím sa dosiahla potrebná variabilita hlasov a rečového prednesu pri výučbe tlmočenia.

Recenzovanú cvičebnicu odporúčame zaradiť ako hlavný alebo doplnkový materiál vo výučbe konzekutívneho alebo simultánneho tlmočenia na rusistických katedrách. Sme si istí, že pedagógom značne uľahčí prípravu na vyučovanie. Domnievame sa však, že si ju obľúbia aj študenti a bude pre nich hodnotným študijným zdrojom, či už na hodinách, alebo pri domácej príprave.

Literatúra:

GRIGORJANOVÁ, T. – GAJARSKÝ, L. (2016): *Cvičebnica z konzekutívneho a simultánneho tlmočenia*. Brno: Tribun.

VIERIKOVÁ, L. – PULČÁR, V. (2019): *Konzekutívne tlmočenie*. Nitra: Filozofická fakulta UKF.

OPALKOVÁ, J. (2013): *Konzekutívne tlmočenie 1 (pre ruštinárov)*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.

OPALKOVÁ, J. (2013): *Konzekutívne tlmočenie 3. Sprievodcovstvo (pre ruštinárov)*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.

OPALKOVÁ, J. (2013): *Komunitné tlmočenie. Cvičebnica*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.